

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Claudii Fleurii Abbatis Historia Ecclesiastica

Ab anno Christi 1652. usque ad annum 1662

Fleury, Claude

August. Vind. [u.a.], 1779

VD18 90119185

§. 4. Jesuitæ Venetiis restituti.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-67372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-67372)

garit, hinc idem Archipræsul an-Sæc. XVII.
no hujus sæculi quinquagesimo nono A.C. 1657.
prolixam edidit epistolam Pastoralem,
in qua suam vindicaturus innocentiam
Diæcesis suæ Clero & populo exacte
exposuit omnia, quæ tam ante, quam
post præfatæ Apologiæ censuram a
se promulgatam contigissent.

§. IV.

Jesuitæ Venetiis restituti.

Eo tempore, quo Paulus V. Pontifex, *Vid. supra*
uti retulimus, Venetam Rempu-*t. 54. l. 187.*
blicam interdicto Ecclesiastico subjece-*§. 24.*
rat, Jesuitæ anno hujus sæculi sexto *Disc. Arist.*
ab omnibus Venetæ ditionis urbibus in *supr. Gub.*
perpetuum expellebantur: interim ve- *de Venet.*
ro nullum non movebant lapidem, ut *Nani Hist.*
potentissimos sibi conciliarent Patronos, *Venet. l. 7.*
quorum ope in pristinam sedem resti- *p. 320. t. 2.*
tuti Venetias repetere possent: Nil Je-
suitis opportunius accidere poterat,
quam Alexandri VII. in Papam, &
Joannis Pefari in Reipublicæ Procura-
torem electio: uterque enim Societa-
ti admodum addicti, Jesuitas revo-
cari adlaborabant, & quidem Pontifex,
ut Senatores beneficiis sibi devinciret,
primo ad eorum vota duos Religioso-
rum Ordines, scilicet Cruciferorum, &
Canonicorum Regularium S. Spiritus
sup-

Sæc. XVII. suppressit, ac inde hausta octies centena scutorum millia in Turcicum bellum expendenda Reipublicæ adjudicavit: postea Carafam Carolum Sedis Apostolicæ Nuntium Venetias decrevit atque ad Bertuccium Valerium Decem, ac Rempublicam Venetam sequentes dedit literas: *Haud dubito quin vobis cogniti sint, perspectique Societatis Jesu labores, & fructus. Labores, quibus uti fideles operarii, assidue in Christi Soteris Vineâ exercentur; fructus, quos Deo benedicente laboribus suis percipiunt. Adeo enim uberes ii & ampli existunt, ut bonus eorum odor longe se lateque diffuderit, & ad longinquas etiam remotas regiones jam olim pervenerit. Quare a supremo patrefamilias ac Domino, domusque ejus custodia & agri cultioni præpositus sollicitudinis meæ debitum, ac præcipue curam esse arbitror, ut servi adeo maxime opportuni, & ubique & apud præsertim sint, quos peculiari charitate complector, quibusque salutarem & ætuosam sociorum Jesu industriam ac fidem fore prævideo, quam charitatem erga nobilissimam hanc rempublicam in temporibus gero, non inferiorem singulari in Deum religione, in sanctam Sedem pietate & observantia, moleste admodum me ferre testor, quod respublicam*

hac his religiosis viris sibi perquam charis Sæc. XVII.
 & probatis jam diu careat, ex quorum A. C. 1657.
 consuetudine & usu, magnæ procul dubio
 ad illos civesque eorum universos utilitates
 perventuræ sint: pro prudentia sapien-
 tiæque bene vestra novistis, quanti reipublicæ
 interfit, maxime lubricam & incertam
 adolescentium ætatem, bonarum artium
 ac pietatis studiis immutari. Nihil enim
 conducibilius in vita, quam a primis
 annis optimis institutis assuescere, cum
 nempe ad ea, quæ traduntur, arripienda
 aptissimi sint adolescentium animi, firmiter-
 que deinde, quæ tradita sunt, in omni vita
 retineantur, in illa vero ætate gubernanda,
 sanctissimisque præceptis confirmanda, jure
 nulli, quam Societatis Jesu religiosi præ-
 ceptiores aut magis idonei esse existimantur,
 qui hac in re non exiguam vitæ partem po-
 nere plerumque solent, calentque jam lon-
 go usu atque exercitatione facillimas quas-
 que atque utilissimas docendi præcipiendique
 vias; quodque maximi fieri debet, non mi-
 nore cura pietatem Deique timorem, unde
 vere omnis sapientiæ & scientiæ initium
 ducitur, quam literas, disciplinasque edo-
 cere satagunt. Testatur hoc pium illorum
 studium, religionis propagandæ ardor,
 templorum cultus, frequens sacramento-
 rum & Dei verbi administratio, ipsum
 denique Societatis Jesu institutum, quod
 unam divini nominis gloriam proposi-
 tam

Sæc. XVII. tam habet, pro qua augenda amplifica
 A. C. 1657. daque in omni doctrina atque opere bono
deliter colloborant. Dignam itaque vestram
 prudentia, dignam pietate, dignam perpi-
 tua in sanctam sedem observantia, ac mo-
 ximopere ad divinum auxilium impetra-
 dum opportunam rem Vos facturi estis,
 si religiosos hosce viros in nobilissimam Ci-
 vitatem omnemque ditionem vestram quam-
 mum recipiatis. Certe si quantopere ben-
 ficiorum suorum memoriam Deus requirit,
 quantaque ea sint beneficia, reputare vo-
 tis, quæ hoc tempore largita illi
 immensa ejus bonitas clementiaque, inter-
 teras hanc quoque gratiam Deo referre
 debetis ex qua ingens divinae gra-
 tiæ & gloriæ incrementum excitatum re-
 cipietis. Multum id etiam ad sancti-
 simi viri Ignatii tutelam conciliandam
 valiturum est; nam ei devotos Vos non
 nus esse decet, quam vestri fuerint me-
 res, qui Ignatium dum hujus societatis
 fundamenta jaceret, diutius in am-
 ma ista urbe commorantem, ac præcipue
 passim in ea sanctitatis exempla edentem
 & quamplurima monumenta relinquente-
 haud gravatim pertulere. Nam quæ
 ad me attinet, non dubito id etiam
 etiam in beneficii loco ponere, ex quo
 maximos atque uberrimos percepturi
 fructus. Atque in hoc testem veluti ac-
 gnus, paternam meam charitatem

non vereor, quam Vos magnam sem-
per merito esse ducetis, nec minorem
existimatione vestra experti estis.

Tandem eam sane causam a multis an-
nis adversus Christianæ religionis in-
sensissimos hostes defenditis, quæ præcipue
ac pro viribus a nobis fovenda est: verum
ingens ad hoc offerendum charitati nostræ in
posterum pondus imponetis, atque ad hanc
voluntatem hoc facto is cumulus accedet, ut
multo amplius eam incitaturi sitis ad hanc
republicam hoc præcipue tempore, omni
conatu atque ope, quantum cum Domino
poterimus adjuvandam. Adeo denique id
nobis gratum jucundumque accidet, ut hoc
vobis certo spondeamus, nihil a vestra in
hanc sedem sanctam observantia reverentia-
que fieri posse, ex quo majores stimulos addi
animi nostri affectui sensuri simus, Et pro
quo plura invicem vobis sint beneficentiæ
nostræ signa exspectanda, quibus eam non
melioriter auctam erga vos ostendemus,
uti etiam fusius exponet Venerabilis frater
Carolus, Episcopus Aversanus, noster a-
pud nobilitates vestras nuntius, cui fidem
haberi a vobis cupimus, quibus felicitatem
a Deo precamur, Et apostolicam benedictio-
nem amanter impertimur.

Hæc Pontificis literæ Duci, non-
nullisque Senatoribus gratæ, acceptæ-
que fuerunt, non deerant tamen alii,
qui Jesuitarum regressum Reipublicæ

E e 2

op-

Sæc. XVII.
A. C. 1657.

Sæc. XVII. oppido nocivum fore demonstrarent,
A. C. 1657. atque inter eos præcipue Joannes Se-
 ranzo venerandæ canitiei Senator in-
 perorabat: „Universo orbi nota est eo-
 „rum cupiditas; divitiis suis Hispaniæ
 „Regnum, domum Austriacam cur-
 „ctaque Regna, quæ incolunt, ad be-
 „opiam ferme redegerunt, atque in or-
 „nibus locis, ubi degunt, omni die no-
 „getur crudelitas genitorum, qui, ut
 „Jesuitas locupletent, suos filios pu-
 „peres & mendicos efficiunt. Jurat
 „Jesuitæ summam obedientiam Pon-
 „fici, hinc omni data occasione no-
 „striemus in nostro sinu proprios holtes
 „quinimo conscientiarum moderationes
 „in rem suam vertentes sanctiones
 „Reipublicæ salutem conditas evertere
 „nostrisque animis dominantes ad eo-
 „rum arbitrium Senatum flectent: For-
 „dicetis mihi, quod a blandis Jesuitarum
 „verbis vos tam facile decipi, hinc
 „permissuri sitis: credite mihi, hæc
 „potentem facundiam profitentur
 „suevitæ, ut nulla mens adeo constans
 „adeo ferox sit, quæ ad eorum furo-
 „rum non mansuescat, & inflectatur.
 „Existimant quidem multi, quod
 „vocatis Jesuitis scientiæ & Christiani-
 „pietas in nostris terris reflorescere po-
 „set, aut forte intra hos quinquaginta
 „annos nobis defuere Viri literati

„que ac pii? certe nulla est Europæ Sæc. XVII.
 „Provincia, in qua plures Viri docti & A.C. 1657.
 „eruditi reperiuntur, quam in patria
 „nostra, si autem Jesuitas revocamus,
 „ipsi aditum occludimus illis literatis-
 „simis hominibus, a quibus hucusque
 „edocti fuimus, quia Jesuitæ pro more
 „suo cunctos tanquam idiotas explo-
 „dunt, qui eorum non amplectuntur
 „doctrinam. Hucusque Gymnasium
 „Patavinum sine Jesuitarum ope ab
 „omnibus mundi Nationibus fuit fre-
 „quentatum, sine eorum exhortatio-
 „nibus vacatum est piis operibus, abs-
 „que eorum Concionatoribus in omni-
 „bus Ecclesiis audiebantur omnium ce-
 „leberrimi Prædicatores: quid ergo
 „alienos vocamus, dum propriis abun-
 „damus; res novæ semper Reipublicæ
 „sunt plurimum nocivæ: nonne ab om-
 „nibus Principibus inconstantia ar-
 „guemur &c.„

„Verum ad hæc Joannes Pesarus
 Procurator, cujus vehemens eloquen-
 tia, & rationum momenta plerumque
 ceterorum animos & suffragia secum
 rapere solebant, ita respondit: Haud
 „procul ab exitio est Princeps ille, qui
 „mutatis temporum circumstantiis im-
 „mote pristinis consiliis insistere vult,
 „ejus regula non sit sicut illa Polideti,
 „quæ in nullam partem inclinatur, nec
 E e 3 „sicut

Sæc. XVII., sicut illa Lesbii, quæ ad omnem
 A. C. 1657. ,,tem flecti potuit, medium tenere,
 ,,ad occasionis exigentiam, immo-
 ,,lem & flexibilem esse decet. Non Sa-
 ,,natores, qui nunc degunt, eiecerunt
 ,,Jesuitas; hi, ut Pontifici obedirent,
 ,,cum multis aliis Religiosis e ditioribus
 ,,nostra emigrarunt, & multo quidem
 ,,adversus nos scripsere, pœnitentiam
 ,,tamen egerunt. Ex Galliis quosdam
 ,,fuerunt ejecti, sed invito etiam Patavi-
 ,,mento ab Henrico Magno revocati.
 ,,Haud diffiteor, eos esse facundos, &
 ,,rum autem eloquentia est proficua,
 ,,non perniciofa, hanc si filii nostri
 ,,eis addiscent, erunt in Legationibus
 ,,& Senatu magis utiles, & in Te-
 ,,plis ad convertendas animas, necesse
 ,,ad populum a rebellione arcentibus
 ,,potentiores: nonne suis exhortationibus
 ,,bus Jesuitæ rebellem populum Neapolitanum
 ,,ad Regis obsequium revocaverunt? si hucusque
 ,,Patavinum Collegium floruit, magis adhuc
 ,,ex Jesuitarum doctrinis, consilio deinceps
 ,,plures Viri eruditi; literarum enim
 ,,Jesuitæ favebunt Literatis, contem-
 ,,nent autem, & insectabuntur illos doctos,
 ,,qui proprio suo sensu, utentes aut fidem,
 ,,aut mores corrumpunt: Jamjam Germaniam
 ,,absumpisset Calvinus, & Lutherus
 ,,neque

„nenum, nisi Jesuitæ antidotum oppo- Sæc. XVII.
 „suis: maledici nil aliud Jesuitis A. C. 1657.
 „vicio vertunt, quam divitiarum cupi-
 „ditatem; ab hac labe si puri essent,
 „omnes faterentur, illos fore omnium
 „optimos: si id verum est, hoc quoque
 „ad Reipublicæ nostræ utilitatem cedit;
 „jam enim legibus nostris cautum est,
 „ne Religiosi quovis pacto bona immo-
 „bilia aquirant, si ergo Jesuitæ iis abun-
 „dant, & si forte a quadam muliercula
 „cum filiorum aut Nepotum dispendio
 „omnes ejus facultates suis blandis ver-
 „bis extorquent, tunc pupilli a Repu-
 „blica & Magistratu contra eos juxta
 „leges nostras potenter protegentur:
 „Jesuitis autem nil aliud dabimus,
 „quam pristina eorum Collegia & Ec-
 „clesias: denique aliqua saltem satis-
 „factio præstanda est summo Pontifici,
 „a quo in nostris necessitatibus validas
 „retulimus suppetias: Hic nobis bene
 „propensus est, & si eidem condescen-
 „demus in hoc suo petito, ampliorem
 „adhuc opem ab eo præstolari pote-
 „rimus. „

„Enimvero hoc suum exilium pro-
 „meriti sunt Jesuitæ, uti ipsemet Sfor-
 „tia Pallavicinus Jesuita ingenue fate-
 „batur, in lubrico enim, inquiebat ipse,
 „gradu se servare, nec prudentiæ ar-
 „ctissimos fines aut lingua aut calamo

Ee 4

„tran-

Sæc. XVII. „transilire, rarum atque arduum est.
A. C. 1657. „transilierunt aliqui ex Jesuitis, & qui-
 „dem adeo transilierunt, ut extra de-
 „fensionem fuerint, an vero extra ve-
 „niam tamdiu esse debeant, incertum
 „est, saltem haud par est mortalium
 „iras esse immortales.„

Hac Procuratoris oratione ac præ-
 cipue summi Pontificis literis, & Ce-
 rasæ Aversani Episcopi, atque Apo-
 stolici Nuntii necnon Gallici Oratoris
 precibus exorati Senatores numero ces-
 tum sexdecim, reclamantibus quinquaginta
 quinque in eam abiere sententiam,
 in universam Reipublicæ ditionem re-
 vocandos esse Jesuitas, mox igitur
 etiam Cruciferorum Conventum & Ec-
 clesiam donarunt, eisque Cornarus
 Cardinalis, qui eorum bona post Bor-
 gadini Cardinalis mortem possederat,
 ea Jesuitis mox restituit. Quo facti
 Senatus ad Papam illico dedit literas,
 quibus significavit, se omnes ejus re-
 titutioni tanquam obsequentissimos Filios
 merito ac lubenter annuisse. Acceptis
 hisce literis Papa die vigesima septima
 Januarii hanc ad eos transmisit episto-
 lam: „Ingenti, ac eximio gaudio com-
 „plevistis animum meum iis literis,
 „quibus receptos a vobis in nobilissimam
 „urbem vestram, vestrasque ditiones
 „omnes Societatis Jesu religiosos viros
 „signi-

Sæc. XVII.
A. C. 1657.

„significastis: rem enim summis maxi-
 „misque difficultatibus hætenus im-
 „peditam, ac frustra alias tentatam,
 „tam libenter, tanta cum obedientis
 „animi declaratione, mei caussa meo-
 „que duntaxat rogatu, vos fecisse,
 „cum intellexissem; merito uberrima,
 „quam ex devotione vestra percepi, ac
 „pro qua in amantissimi Patris spiritu
 „ac dilectione vos complector, lætitia
 „extitit: retuli enim insignem in præ-
 „sentia fructum, singulari vestra pietate
 „observantiaque perspecta; & gratio-
 „rem longe in posterum accepturus,
 „ex utilitate ac profectu, quem am-
 „plissimum iidem religiosi viri vobis sint
 „allaturi: eos namque ut bonos ac fi-
 „deles Christi servos Venetorum be-
 „nignitate, adjuvante Domino autem
 „incrementum præbente, non degene-
 „res a radice, in qua plantati, funda-
 „tisque sunt, fructus duros confido
 „... novo enim præsidio atque muro
 „circumcingent florentissimam urbem
 „vestram, juventutem in literis, Dei-
 „que timore erudiendo, divinæque
 „gloriæ toto corde inserviando, atque
 „orationibus insistendo, in quibus vestri
 „beneficii memoriam crebro facient,
 „confugientque ad Deum in tempore
 „opportuno, hoc scilicet tempore, quo
 „Deus in furore atque in ira nos arguit,
 E e 5 „quo

Sæc. XVII., quo tantæ, ac tam acerbæ sunt christi-
A. C. 1657. „stianæ Reipublicæ calamitates, at-
 „que undique insurgunt impugnantes
 „nos filii tenebrarum, atque inimici
 „crucis Christi, cum quorum superbissi-
 „simis ac potentissimis, quoniam nobis
 „res est, non modo precibus ac orationibus
 „ad Deum exercituum clamamus, ut exaltetur
 „dextra eius in gentibus, quæ non invocarunt
 „nomen ipsius, sed etiam nostrismet viribus,
 „quantum licebit, per tantas tribulationes,
 „quæ invenerunt nos nimis res vestras,
 „causamque libertatis suscipiemus: exigit hoc
 „a nobis pietas ipsa, de qua agitur, exigit
 „vestra erga hanc sanctam Sedem oblationis
 „vultus, cujus majestatem in humilitate nostra
 „veneramini, id denique flagitat paternus amor,
 „quem vestram peculiarem tam parata animi
 „voluntate, ut filii dilecti promeremini, &
 „quem Christi gratia in dies magis cupimus
 „adhærescere &c. Deus vobiscum, clytam
 „hanc rempublicam, sapientissimum Senatum,
 „veræ religionis bono, ac nominis christiani
 „gloriam incolumem servet.

§. V.

*Varia Venetorum fortuna contra Turcas.*Sæc. XVII.
A. C. 1657.*Nani Hist.
Ven. l. 7.*

Interim Constantinopoli Turcarum res admodum turbatæ nuntiabantur; quippe in Imperatoris Palatio dominabatur Procerum invidia, & æmulatio, necnon foeminarum cupiditas, & imbecillitas, apud milites vero non libido ab oculis, non facinus a manibus, non flagitium a toto corpore abesse videbatur; unde vitæ licentia plerumque ad seditionem propendente, Janissari & Equites Turcici magno numero confluerant, & ipsam Imperatoris Matrem factiosorum manibus consignari, supremum Belliducem, Mahometanæ sectæ Præsulem, aliosque quadraginta præcipuos Ministros exauctorari, ac plecti petebant. Ægre lacrimis ubertim profusis Mahomet IV. Imperator eorum furori Matrem suam subducere poterat; ut tamen seditionis flammam extinqueret, duos Eunuchos e fenestris projici, supremum Quæstorem strangulari, alios suis officiis amoveri, & non paucos trucidari iussit. Pacato intestino tumultu Mahomet nuperæ cladis ignominiam ulcisci intentus, cum triginta triremibus Oceanum adiit, Tenedos